

● Narodowy Bank Polski wprowadza do obiegu monety z serii „Polscy Podróżnicy i Badacze” upamiętniające Benedykta Dybowskiego:

w dniu 13 października 2010 r.

o nominale **2 zł** wykonaną stemplem zwykłym ze stopu Nordic Gold,

w dniu 15 października 2010 r.

o nominale **10 zł** wykonaną stemplem lustrzanym w srebrze.

Narodowy Bank Polski

ma wyłączne prawo emitowania znaków
pieniężnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Oprócz monet i banknotów powszechnego obiegu
NBP emituje także monety i banknoty kolekcjonerskie.

Emisja wartości kolekcjonerskich
stanowi okazję zarówno do upamiętniania
ważnych historycznych rocznic i postaci, jak i do rozwijania
zainteresowań polską kulturą, nauką i tradycją.

Od 1996 roku NBP emituje także
dwuzłotowe monety okolicznościowe
powszechnego obiegu ze stopu Nordic Gold.

Wszystkie monety i banknoty emitowane przez NBP
są prawnym środkiem płatniczym w Polsce.

MONETY EMISJI 2010 MONETY EMISJI 2010

Od 1997 roku NBP emituje serię monet
„Polscy Podróżnicy i Badacze”.
Temat „Benedykt Dybowski”
jest dziewiąty w tej serii.

Informacje o planie emisji
znajdują się na stronie:

www.nbp.pl/monety

Sprzedaż monet kolekcjonerskich emitowanych przez
NBP jest prowadzona wyłącznie w formie aukcji
internetowych w serwisie Kolekcjoner pod adresem:

www.kolekcjoner.nbp.pl

 KOLEKCJONER

Monety zostały wyprodukowane
w Mennicy Polskiej S.A. w Warszawie.

Skład i druk: Drukarnia NBP

NBP

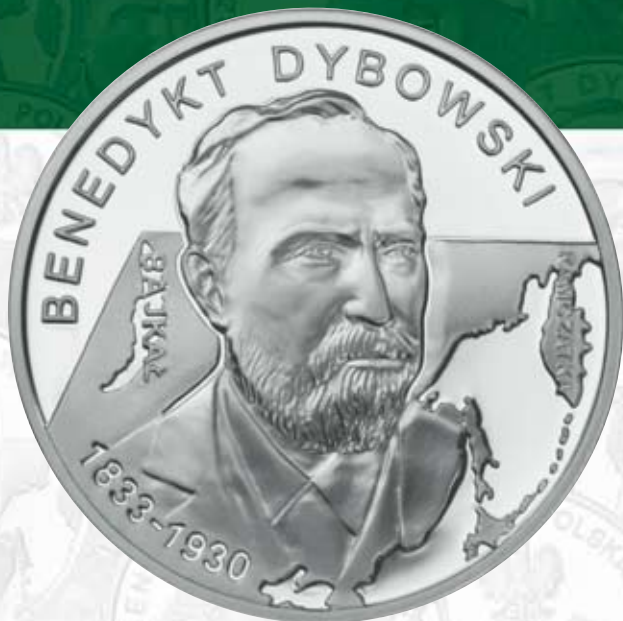
Narodowy Bank Polski

monety

POLSCY PODRÓŻNICY I BADACZE

Benedykt Dybowski
1833–1930

Polscy Podróżnicy i Badacze: Benedykt Dybowski

● Benedykt Dybowski urodził się 12 maja 1833 r. w Adamarnie, niedaleko Mińska. Rozpoczął w domu pod okiem guwernerów naukę kontynuował w gimnazjum mińskim. Po zdaniu matury w 1853 r. podjął studia na Wydziale Medycznym Uniwersytetu w Dorpacie. Jako student został nagrodzony złotym medalem za pracę o rybach słodkowodnych Estonii. W 1857 r., z powodu sekundowania w pojedynku kolegi, musiał przenieść się na Uniwersytet Wroclawski, a rok później na Uniwersytet Fryderyka Wilhelma w Berlinie, gdzie w 1860 r. uzyskał dyplom lekarza, broniąc pracę doktorską nt. zjawiska partenogenezy u pszczoł. Berliński dyplom nostryfikował w Dorpacie w 1862 r. pracą o rybach karpioatych Inflant. W międzyczasie, 8 maja 1861 r., był na krótko aresztowany (i uwolniony pod presją masowych manifestacji) za śpiewanie w katedrze wileńskiej *Boże coś Polskę*.

● Po bezskutecznych, blokowanych przez władze carskie, staraniach o profesurę na Uniwersytecie Krakowskim, Dybowski został w 1862 r. profesorem w Katedrze Zoologii i Anatomii Porównawczej warszawskiej Szkoły Głównej. Karierę naukową godził z rozpoczętą działalnością konspiracyjną. Będąc komisarzem nadzwyczajnym Rządu Narodowego ds. Rusi i Litwy, brał udział w organizowaniu powstania styczniowego oraz próbach uwolnienia z więzienia dyktatora powstania, Mariana Langiewicza. Po dekonspiracji i uwięzieniu Dybowski został zaliczony wraz z centralnymi władzami powstania do pierwszej kategorii wrogów caratu, co było równoznaczne z wyrokiem śmierci. Jednak dzięki staraniom swoich przyjaciół otrzymał ostatecznie wyrok 12 lat katorgi wraz z pozabawieniem praw stanu (m.in. tytułu naukowego).

● Dnia 10 sierpnia 1864 r. Dybowski wyruszył na zesłańczy szlak. Najpierw trafił do obozu pracy - szkutniczej osady Siwakowa, a wkrótce potem przystąpił do organizowania uzdrowiska w Darasunie. Kolejnym

etapem zesłania był nadbajkalski Kultuk, gdzie Dybowski podjął badania nad fauną Bajkału i Daurii. Częścią planowych badań były również dwie dalekowschodnie podróże. W 1869 r. Dybowski uczestniczył w wyprawie generała Skołkowa do Kraju Amurskiego, Kraju Ussyryjskiego, Władywostoku i Korei. Natomiast drugą podróż, w pełni samodzielną, odbył w latach 1872–1875. Posługując się zbudowaną wraz ze współzesłańcami i towarzyszymi podróżą – Wiktoorem Godlewskim i Michałem Jankowskim – łodzią „Nadzieja”, przepłynął rzekami Argun, Amur i Ussuri do Morza Japońskiego.

● W 1877 r. Benedykt Dybowski oraz Wiktor Godlewski uzyskali ułaskawienie i wrócili po 12 latach do kraju. Rok później uczyony objął posadę lekarza rządowego na Kamczatce. Do kraju powrócił ponownie w 1883 r., aby kierować Katedrą Zoologii i Anatomii Porównawczej Uniwersytetu Lwowskiego. Osiadł na stałe we Lwowie, gdzie zajmował się intensywną pracą dydaktyczną aż do momentu przejścia na emeryturę w 1906 r.

● Benedykt Dybowski zmarł 30 stycznia 1930 r. we Lwowie. Został pochowany z honorami państwowymi na cmentarzu Łyczakowskim, w kwaterze powstańców styczniowych.

● Pozostawił po sobie ogromną spuściznę naukową liczącą 343 pozycje, zawierającą nierzadko pionierskie prace z zakresu wielu dziedzin nauk biologicznych i nie tylko (ichtiologii, ornitologii, antropologii, etnologii itd.). Warto również przypomnieć, że Dybowski, wspólnie z Alfonsem Forelem, jest uważany za twórcę limnologii – nauki zajmującej się badaniem wód zbiorników śródlądowych, pod kątem określenia ich warunków fizycznych, chemicznych i biologicznych (np.: termiki, prądów, składu chemicznego, sedymentacji, ustroju lodowego, ilościowego i jakościowego występowania organizmów żywych). Badając faunę jeziora Bajkał, polski uczyony studiował biologię gatunków (m.in. foki bajkalskiej, ryby gołomianki –

trafnie określając sposób jej rozrodu), opisał ponad 100 nowych dla nauki gatunków kielży i kilkanaście gatunków ryb, wyodrębnił 3 kompleksy faunistyczne Bajkału. Jako propagator darwinizmu starał się udowodnić istnienie procesów ewolucyjnych zachodzących pod wpływem zmian środowiskowych i izolacji geograficznej. Dybowski jest także autorem pamiętników będących świadectwem epoki i fotograficznym wręcz zapisem dzieł jego zesłania.

● Ponadto prowadził badania antropometryczne ludów syberyjskich, zbierając jednocześnie materiały będące świadectwem materialnej i niematerialnej (słownik narzęczy) spuścizny ich kultury. Pracował również z poświęceniem na niwie społecznej: starał się nie tylko nieść pomoc lekarską ludności na Zabajkału, Dalekim Wschodzie i Kamczatce, lecz także polepszać jej warunki bytowe, m.in. przez aklimatyzację renów na Wyspie Beringa. Stopień zaangażowania Dybowskiego w kwestie społeczne odzwierciedla chociażby przydomek nadany mu przez tubylców – Dobry Biały Bóg.

● Był wrogiem wszelkich patologii społecznych, a zwłaszcza alkoholizmu (w czasach studenckich założył w Dorpacie stowarzyszenie antyalkoholowe „Kółko Braci Mlecznych”, później we Lwowie stowarzyszenie „Eleuterya”). Jednocześnie pozostał orędownikiem postępowych idei społecznych (m.in. równouprawnienia kobiet), pragnącym wprowadzić „religię rozumu”, która miała niwelować wszelkie formy nierówności społecznej.

Marek Słupek
Komisarz wystawy pt. „Benedykt Dybowski (1833–1930); Rycerz Niezłomny” Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu XII 2009 – IX 2010

MONETY EMISJI 2010 MONETY EMISJI 2010 MONETY EMISJI 2010 MONETY EMISJI 2010 MONETY EMISJI 2010 MONETY EMISJI 2010 MONETY EMISJI 2010

NOMINAŁ 10 ZŁ

metal Ag 925/1000 ■ stempel lustrzany ■ średnica 32,0 mm
■ masa 14,14 g ■ wielkość emisji (nakład) 60.000 szt.

AWERS: U góry wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej. Poniżej stylizowany wizerunek: książki z napisem: DARWIN oraz na tle kartki z fragmentami wizerunku jelenia Dybowskiego i wizerunków dwóch burunduków, stylizowany wizerunek kielża oraz gołomianki małej w formalinie. Po prawej stronie stylizowany fragment mapy jeziora Bajkał i jego zlewni. Z lewej strony napis: 10 ZŁ. U góry półkolem napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA oraz oznaczenie roku emisji: 2010. Pod lewą łapą orła znak mennicy: M/W.

REWERS: Centralnie stylizowany wizerunek popiersia Benedykta Dybowskiego, na tle stylizowanych fragmentów map, z lewej strony mapy przedstawiającej jezioro Bajkał, z prawej strony mapy przedstawiającej półwysep Kamczatkę. U dołu z lewej strony półkolem napis: 1833–1930. U góry półkolem napis: BENEDYKT DYBOWSKI.

Projektant monety: **EWA TYC-KARPIŃSKA**

NOMINAŁ 2 ZŁ

metal stop CuAl5Zn5Sn1 ■ stempel zwykły ■ średnica 27,0 mm
masa 8,15 g ■ wielkość emisji (nakład) 1.200.000 szt.

AWERS: Wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej. Po bokach orła oznaczenie roku emisji: 20-10, pod orłem napis: ZŁ 2 ZŁ. W otoku napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA, poprzedzony oraz zakończony sześcioma perełkami. Pod lewą łapą orła znak mennicy: M/W.

REWERS: Centralnie stylizowany wizerunek popiersia Benedykta Dybowskiego. Z lewej strony napis: 1833/1930. Z prawej strony, półkolem napis: BENEDYKT DYBOWSKI.

NA BOKU: osmiokrotnie powtórzony napis: NBP, co drugi odwrócony o 180 stopni, rozdzielony gwiazdkami.

Projektant monety: **EWA TYC-KARPIŃSKA**